



ARBOGA KOMMUN

Handlingsplan vid fara, hot och våldssituationer

**Riktat mot förtroendevalda och i samband med
offentliga sammanträden**

Kommunkansliet
Åsa Rönmark

Antagen av kommunstyrelsen 8 november 2010, § 151

Innehåll

1	Sammanfattning	5
1.1	Syfte	6
2	Handlingsplan vid fara, hot och våldssituationer	7
2.1	Hot mot förtroendevald.....	7
2.2	Hot mot sammanträde	7
2.3	Genomförande av säkerhetskontroll	8
3	Ordförandens befogenheter i samband med ansvaret för ordningen vid sammanträdet	10
3.1	Kommunfullmäktiges ordförande	10
3.2	Kommunstyrelsens samt nämndernas ordförande	10
4	Lag (2010:294) om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting	11
5	Övriga lagar	13
5.1	Inledning.....	13
5.2	Tryckfrihetsförordningen.....	13
5.3	Kommunallagen	13
5.4	Brottsbalken.....	13
5.5	Rättegångsbalken.....	13
5.6	Polislagen.....	14
5.7	Om ordningsvakter	14
	Källförteckning	15

1 Sammanfattning

Den offentliga förvaltningen skall präglas av demokrati, rättssäkerhet och effektivitet. Förekomsten av hot och våld riktat förtroendevalda verksamma i den offentliga förvaltningen samt mot offentliga sammanträden innebär ett allvarligt hot mot dessa grundläggande principer. Den demokratiska beslutsprocessen riskerar att störas.

Från och med den 1 juli 2010 träder lag (2010:294) om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting i kraft. Lagen är ett resultat av att säkerhetshöjande åtgärder vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting har efterfrågats eftersom undersökningar och utredningar påvisat att hot och våld riktat mot förtroendevalda på lokal nivå är ett problem i Sverige. Enligt den nya lagen får kommuner och landsting anordna säkerhetskontroll vid sina offentliga sammanträden.

Sveriges Kommuner och Landsting har uttryckt att man hoppas på att den nya lagen ska kunna fungera som ett av flera instrument som kommuner och landsting använder sig av för att förebygga hot mot den lokala demokratin.

Säkerhetskontroll ska kunna genomföras om det vid ett offentligt sammanträde finns anledning att befara att brott kommer att förövas som innebär en allvarlig fara för någons liv, hälsa eller frihet eller fara för omfattande förstörelse av egendom.

Beslut om säkerhetskontroll ska avse ett visst sammanträde och fattas av den som är eller ska vara ordförande vid sammanträdet. Beslutet ska föregås av samråd med polismyndigheten. Ett beslut om säkerhetskontroll vid offentligt sammanträde kan inte överklagas. En säkerhetskontroll ska ledas av polis men kan utföras av ordningsvakter.

Då kommittén om hot och våld mot förtroendevalda överlämnade sitt betänkande 2006 så angav den att kommuner och landsting bör upprätta lokala handlingsplaner för hur frågor om brott mot förtroendevalda ska hanteras.

Arboga kommuns handlingsplan vid fara, hot och våldssituationer avser en bredare definition av hotbildsbegreppet än att begränsas till offentliga sammanträden då den även tar upp hot mot förtroendevalda.

Handlingsplanen klargör hur ansvarsfördelningen ser ut vid fara eller hot mot förtroendevald samt vid hot mot ett offentligt sammanträde.

1.1 Syfte

Syftet med handlingsplanen är att kunna agera snabbt och effektivt när en hotfull eller våldsam situation uppstår och att på så sätt förebygga ohälsa och olycksfall i förtroendeuppdraget samt störningar, olyckor och ohälsa vid förrättningarna av de offentliga sammanträdena inom Arboga kommun. Handlingsplanen för Arboga kommun skapar lättare kontroll över en risk- och skadesituation genom att den föregåtts av aktivt och medvetet arbete.

2 Handlingsplan vid fara, hot och våldssituationer

Handlingsplanen innehåller en guide till hur en hotbilsbedömning i Arboga kommun genomförs och vilka åtgärder som ska vidtas om fara, hot och våldssituationer mot ett offentligt sammanträde uppstår. I vilken ordning som åtgärder ska vidtas illustreras med ett flödesschema i handlingsplanen.

Dokumentet innehåller även en handledning för fullmäktigeordförande samt för styrelsens och nämndernas ordföranden över vilka verktyg som finns till förfogande för att hantera störningar och hotfulla situationer under ett sammanträde.

Slutligen redovisas lagtextens lydelse för Lag (2010:294) om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting samt övriga lagar som behandlar närliggande lagrum som kan vara av relevans vid hantering av frågor rörande hot och våld i samband med offentliga sammanträden.

2.1 Hot mot förtroendevald

Den lokala polisen har huvudansvaret för personskydd av förtroendevalda i kommuner och landsting vilket innebär att den polisiära handläggningen av ärenden om hot och våld mot förtroendevalda främst är en uppgift för respektive polismyndighet.

I det fall fara, hot eller våldssituation mot en förtroendevald uppstår i Arboga kommun så ska polis omedelbart kontaktas för vidare handläggning och eventuella åtgärder.

2.2 Hot mot sammanträde

Då misstanke om hot och våld av det slag som anges i 1 § lagen om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting föreligger så genomförs en hotbilsbedömning.

Det ställs inte alltför höga krav på hotbilden för att göra bedömningen att en säkerhetskontroll bör utföras. Det räcker med att allmänt svepande hotbilder förekommer men det ska med rimlig objektivitet kunna befaras att ett allvarligt brott kan komma att inträffa i samband med ett offentligt sammanträde för att en hotbilsbedömning ska genomföras i samråd med polis.

Inom polisen finns inte något regelverk för hur hotbilsbedömningar ska utföras och vad som vid en sådan bedömning ska beaktas. För Säkerhetspolisens hotbilsbedömningar ges vissa hållpunkter i Rikspolisstyrelsens föreskrifter RPSFS 2006:5 (FAP 224-2) vilka kan vara

av intresse vid genomförandet av en bedömning i samverkan med polisen.

Det är polisen som i sin tur gör den professionella bedömningen av vilka åtgärder som ska vidtas vid varje enskild situation. Polisens sakkunniga bedömning är mycket viktig vid bedömning och beslutsfattande.

Viktigt att notera är att **beslutet om säkerhetskontroller fattas av sammanträdets ordförande** efter samråd med polisen. Det är naturligt att ordföranden fattar beslutet eftersom **hon eller han enligt kommunalrätten har ansvar för sina sammanträden**.

2.3 Genomförande av säkerhetskontroll

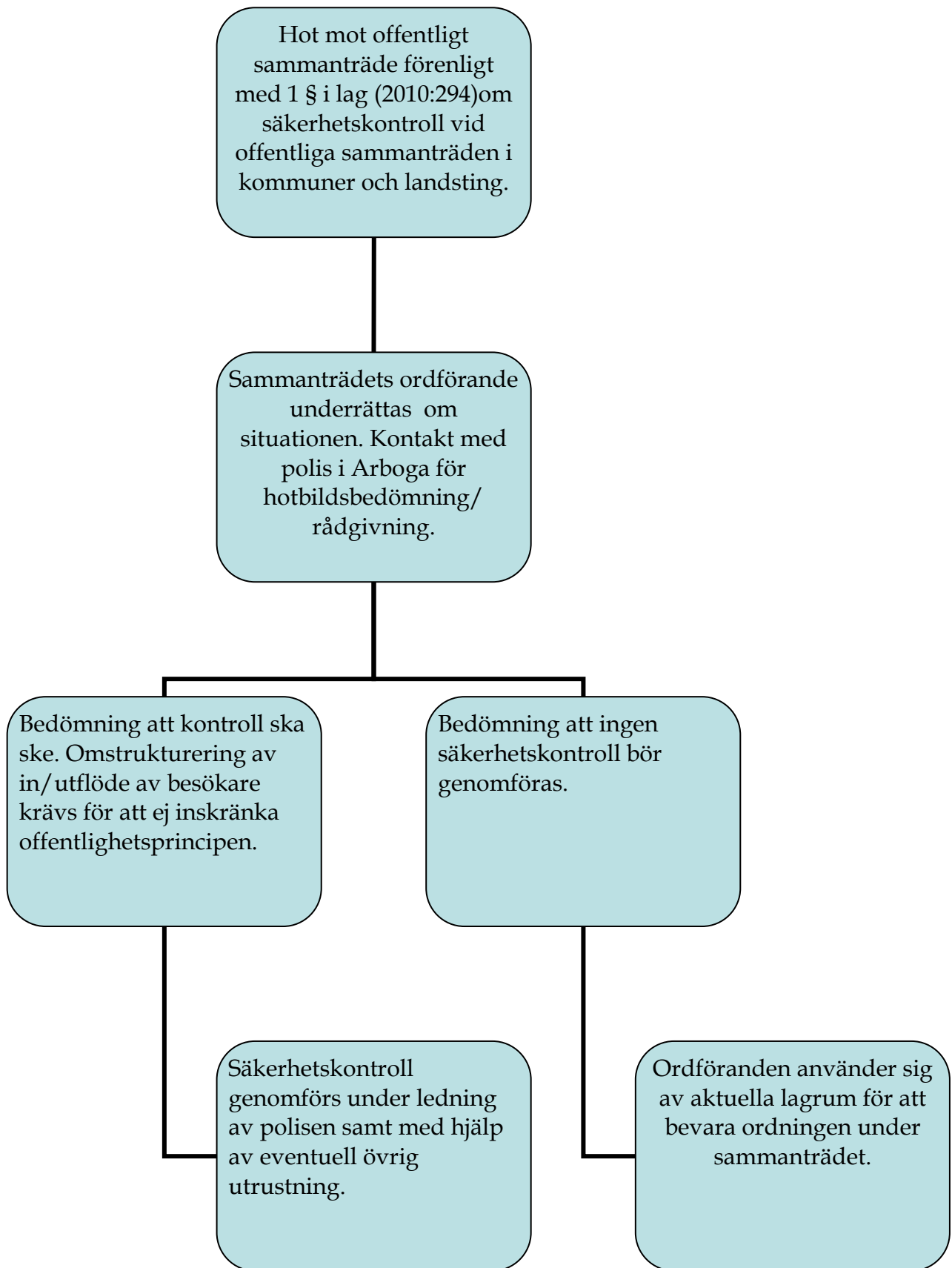
Det är polismyndigheten som ansvarar för att ta ställning till om säkerhetskontrollen ska genomföras med närvarande polis eller om den kan utföras på annat sätt.

I det fall en säkerhetskontroll genomförs så får den omfatta kroppsvisitation och undersökning av väskor, paket med mera med hjälp av teknisk utrustning som exempelvis larmbågar, handhållna metalldetektorer och röntgenmaskiner.

Manuell kroppsvisitation är en undersökning där kontrollpersonalen för hand letar efter otillåtna föremål och en sådan får endast ske om det finns särskilda skäl för detta. En sådan undersökning ska i sådana fall utföras av polis eller av ordningsvakt som fått godkännande av polismyndigheten att utföra sådan kontroll.

Enligt bestämmelserna så bekostas en säkerhetskontroll främst av den kommun eller det landsting som beslutat om att utföra kontrollen. Detta innebär att kostnader för ordningsvakter och teknisk apparatur, som exempelvis metalldetektorer ska bäras av det beslutande organet vilket är Arboga kommun. Polisen ska endast belastas till den del som polisresurser tas i anspråk för samråd och ledning av en säkerhetskontroll.

Vid en hotbildsituation ser tillvägagångssättet ut på följande sätt:



3 Ordförandens befogenheter i samband med ansvaret för ordningen vid sammanträdet

3.1 Kommunfullmäktiges ordförande

Det är kommunfullmäktiges ordförandes roll att ansvara för ordningen under sammanträdet. Ordföranden har rätt att visa ut den som uppträder störande och inte rättar sig efter tillsägelse. Enligt lagtexten får ordföranden inte utvisa någon utan att först ha gett denne en tillsägelse. Bestämmelsen om ordförandens rätt att utvisa störande personer gäller såväl åhörare som ledamöter och ersättare. Om det under sammanträdet uppstår sådan oordning att sammanträdet inte på ett meningsfullt sätt kan fortsätta så får ordföranden bestämma att sammanträdet ska ajourneras eller som en sista utväg upplösas.

- **Brottsbalken 16 kap. Om brott mot allmän ordning**

4 § Om någon genom våldshandling eller oljud eller på annat dylikt sätt stör eller söker hindra allmän gudstjänst, annan allmän andaktsövning, vigsel eller begravning eller dylik akt, domstolsförhandling eller annan statlig eller kommunal förrättning eller allmän sammankomst för överläggning, undervisning eller åhörande av föredrag, döms för störande av förrättning eller av allmän sammankomst till böter eller fängelse i högst sex månader.

- **Kommunallagen 5 kap. Fullmäktige**

39 § Ordföranden leder fullmäktiges sammanträden och ansvarar för ordningen vid sammanträdena.

Ordföranden får visa ut den som uppträder störande och inte efter tillsägelse rättar sig.

- **Kommunfullmäktiges arbetsordning § 25**

I arbetsordningen för kommunfullmäktige i Arboga kommun tillskrivs fullmäktiges ordförande rätten att upplösa ett sammanträde om oordning uppstår som ordföranden inte kan avstyra.

3.2 Kommunstyrelsens samt nämndernas ordförande

Till skillnad från fullmäktiges sammanträden är huvudregeln för nämnder och styrelse att sammanträdena hålls inom stängda dörrar. En nämnd eller kommunstyrelsen får däremot besluta att dess sammanträden ska vara offentliga om fullmäktige har medgett det och ärendet som behandlas vid sammanträdet inte avser myndighetsutövning eller innehåller sekretessbelagda uppgifter enligt 6 kap. 19 a § kommunallagen. **I de fall en nämnd eller kommunstyrelsen håller offentliga sammanträden så gäller i fråga om ordning vid sammanträdet samma regler som för fullmäktige.**

4 Lag (2010:294) om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting

1 § Säkerhetskontroll får genomföras vid inpassering till eller i lokaler som disponeras för ett sammanträde som i enlighet med regleringen i kommunallagen (1991:900) är offentligt, om det finns anledning att befara att det vid sammanträdet kan komma att förövas brott som innebär en allvarlig fara för någons liv, hälsa eller frihet eller för omfattande förstörelse av egendom.

Beslut om säkerhetskontroll

2 § Beslut om säkerhetskontroll ska avse ett visst sammanträde och får utöver sammanträdeslokalen och entréutrymmen endast omfatta de angränsande lokaler som behöver utnyttjas för att besökare ska kunna följa sammanträdet. I ett beslut om säkerhetskontroll ska det anges vilket sammanträde och vilka lokaler som omfattas av beslutet. Beslut om säkerhetskontroll fattas av den som är eller ska vara ordförande vid sammanträdet. Innan säkerhetskontroll beslutas ska samråd ske med polismyndigheten.

Kontrollens omfattning och utformning

3 § Säkerhetskontrollen omfattar besökare till det sammanträde och de lokaler som anges i beslutet om säkerhetskontroll. Kontrollen avser dock inte ledamöter och ersättare vid sammanträdet, eller andra som på grund av lag eller särskilt uppdrag närvarar vid sammanträdet. Den som är eller ska vara ordförande vid sammanträdet får undanta även andra personer från kontrollen.

Identiteten får kontrolleras endast för att fastställa om en person som uppger sig inte omfattas av säkerhetskontrollen ska undantas från den.

4 § Vid säkerhetskontrollen ska vapen och andra föremål som är ägnade att komma till användning vid brott som avses i 1 § eftersökas. För detta ändamål får kroppsvisitation utföras och väskor och andra föremål som påträffas i lokaler som anges i beslutet om säkerhetskontroll undersökas.

5 § Säkerhetskontrollen genomförs efter närmare anvisningar av polismyndigheten av en polisman eller, efter polismyndighetens förordnande, av en ordningsvakt under ledning av en polisman.

6 § Kroppsvisitation vid säkerhetskontrollen ska utföras med metalldetektor eller liknande anordning. Kroppsvisitation får göras på annat sätt om det finns särskilda skäl. I så fall ska den utföras av en polisman eller av en ordningsvakt som polismyndigheten har godkänt för uppgiften.

Kroppsvisitation som är av mera väsentlig omfattning ska utföras i ett

avskilt utrymme och om möjligt i vittnes närvaro.

Kroppsvsitation får utföras eller bevittnas endast av någon som är av samma kön som den som visiteras, om undersökningen inte sker genom metalldetektor eller liknande anordning eller avser föremål som den som visiteras har med sig.

7 § Påträffas vid säkerhetskontrollen något sådant föremål som avses i 4 § första meningen, ska den som föremålet påträffas hos uppmanas att lämna det ifrån sig för förvaring, om det inte tas i beslag enligt bestämmelserna i *rättegångsbalken*. Finns inte någon känd innehavare till ett påträffat föremål får det omhändertas.

Avvisning och avlägsnande

8 § Besökare som inte underkastar sig beslutad säkerhetskontroll och inte kan styrka någon behörighet att enligt 3 § ändå vistas i sammanträdeslokalen får vägras tillträde till sammanträdet och de lokaler som omfattas av beslutet om säkerhetskontroll och avvisas eller avlägsnas från dessa lokaler. Samma åtgärder får vidtas mot den som inte följer en uppmaning enligt 7 § att lämna föremål ifrån sig.

Förvaring av föremål

9 § Föremål som har lämnats till förvaring eller omhändertagits enligt denna lag ska förvaras på ett betryggande sätt. Om det begärs, ska ett bevis om att ett föremål har lämnats till förvaring utfärdas. Föremålet ska återlämnas till den som har lämnat det till förvaring när denne lämnar de lokaler som omfattas av beslutet om säkerhetskontroll.

Förbud att överklaga

10 § Beslut enligt denna lag får inte överklagas.

5 Övriga lagar

5.1 Inledning

Att överväga säkerhetshöjande åtgärder vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting innebär att flertalet lagar utöver lag (2010:294) om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting ska beaktas vid hanteringen av och beslutet om att genomföra säkerhetskontroll vid ett offentligt sammanträde.

5.2 Tryckfrihetsförordningen

I 2 kap. om allmänna handlingars offentlighet anges de lagar som reglerar främjandet av ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning vilket ger varje svensk medborgare rätt att ta del av allmänna handlingar. Utförandet av en säkerhetskontroll vid ett offentligt sammanträde får inte innebära en inskränkning av den rätt att ta del av allmänna handlingar som finns enligt tryckfrihetsförordningen. Beslutet om säkerhetskontroll ska vara avgränsat till sammanträdeslokalen, entrén eller de lokaler som behöver nyttjas för att besökare ska kunna följa sammanträdet.

5.3 Kommunallagen

I kommunallagen (1991:900) ges de grundläggande bestämmelserna om kommunerna och landstingen. Där anges att fullmäktiges sammanträden normalt ska vara offentliga, dvs. öppna för allmänheten. Dock får fullmäktige besluta att hålla ett visst ärende inom stängda dörrar. Överläggning bakom stängda dörrar bör begränsas till ärenden där det finns sekretessbelagda handlingar och det kan aldrig komma ifråga att utestänga allmänheten från ett fullmäktigesammanträde på grund av rena säkerhetsskäl såsom för att undvika eller stävja ordningsstörningar. Det är ordförandens roll att ansvara för ordningen under sammanträdet.

5.4 Brottsbalken

Om någon genom våldshandling eller oljud eller på annat motsvarande sätt stör eller försöker hindra en kommunal förrättning kan detta ligga till grund för "störande av förrättning", enligt 16 kap. 4 § brottsbalken. Som påföljd för gärningen är stadgat böter eller fängelse i högst sex månader. För att dömas till detta brott krävs att gärningen utförs med uppsåt. I samband med ett angrepp på personer eller egendom kan flertalet bestämmelser ur brottsbalken aktualiseras beroende på brottets art. Brottsbalken innehåller även bestämmelser avseende nödvärn.

5.5 Rättegångsbalken

I rättegångsbalken anges hur bestämmelserna gällande kroppsvisitation, gripande och beslag vilka ska beaktas i samband med kontroller vid offentliga sammanträden.

5.6 Polislagen

Polislagen ger, till skillnad från rättegångsbalken, i vissa fall stöd för kroppsvisitation utan specifika misstankar. Polislagen ger i vissa fall möjlighet till omhändertagande av person om ett avvisande är otillräckligt. En polisman har i vissa fall rätt att använda våld för att genomföra ingripanden.

5.7 Om ordningsvakter

Förändringen i lag (1980:578) om ordningsvakter innebär att det i lagen ska införas en ny paragraf, 2 b §, vilken innebär att ordningsvakter får förordnas att tjänstgöra vid säkerhetskontroll i kommuner och landsting enligt vad som anges i lagen om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting. Ordningsvakter har noterats kunna ha en lugnande effekt vid säkerhetskontroller till offentliga sammanträden då vakterna betraktas som sammanträdesvärdar samma positiva effekt har inte uppnåtts då enbart polis varit närvarande.

Källförteckning

Säkerhet vid fullmäktige och nämndsammanträden (2009), Stockholm: Edita Sverige AB, SOU 2009:9.

Pressmeddelande från Sveriges Kommuner och Landsting, *Bra med säkerhetskontroller vid sammanträden*, publicerad 2010-03-04.

Kursmaterial ur kursen *Nya regler om säkerhetskontroll vid sammanträden i kommuner och landsting*, JurArk AB 2010.

Torkel Gregow (2010), *Sveriges Rikes Lag*, Stockholm: Norstedts juridik.